

CHUIG: BOIRD BHAINISTÍOCHTA, PRÍOMHOIDÍ AGUS FOIRNE TEAGAISC NA nIAR-BHUNSCOILEANNA I LIMISTÉIR PLEANÁLA TEANGA GHAELTACHTA AGUS CHUIG PRÍOMHFHEIDHMEANNAIGH BHOIRD OIDEACHAIS AGUS OILIÚNA

**POLASÁI DON OIDEACHAS GAELTACHTA 2017-2022
IAR-BHUNSCOILEANNA I LIMISTÉIR PLEANÁLA TEANGA GHAELTACHTA
ATÁ RANPHÁIRTEACH SA
SCÉIM AITHEANTAIS SCOILEANNA GAELTACHTA**

Feidhmiú Leanúnach na Scéime (2022 - 2024)

1. Cuspóir na hmlitreach seo

Is é cuspóir na hmlitreach seo ná a chur in iúl d'údaráis scoileanna na chéad chéimeanna eile atá le glacadh ag an Roinn Oideachais (Roinn) agus ag iar-bhunscoileanna maidir le feidhmiú leanúnach na Scéime Aitheantais Scoileanna Gaeltachta (Scéim) in 2022/2023 agus 2023/2024. Leanann an Imlitir seo ó Imlitir 0012/2021 agus ó imlitreacha roimhe seo ar an Scéim a chlúdaíonn an tréimhse ó 2017 go 2020/21.

Achoimre ar na príomhphointí:

- Tabharfar faoin bpróiseas chun aitheantas scoileanna mar Scoileanna Gaeltachta a dheimhniú faoi théarmaí na Scéime Aitheantais Scoileanna Gaeltachta le linn na tréimhse ó Dheireadh Fómhair 2022 go 2024. Déanfaidh an tAonad um Oideachas Gaeltachta maoirsiú ar an bpróiseas seo i gcomhar le Cigireacht na Roinne agus le tacaíocht ó COGG. Cuirfear tuilleadh sonraí ar fheidhmiú an phróisis ar fáil do scoileanna sa Scéim in earrach 2022.
- Ba chóir do scoileanna leanúint ar aghaidh ag cur chun cinn agus ag déanamh monatóireacht ar chur i bhfeidhm an tumoideachais chun na critéir theangabhunaithe (Aguisín 1) a chomhlíonadh trí na spriocanna reatha a athbhreithniú mar aon le spriocanna agus gníomhaíochtaí nua a aithint chun aitheantas a bhaint amach mar scoil Ghaeltachta. Meabhraítear chomh maith do scoileanna úsáid a bhaint as an [Treoir d'Iar-bhunscoileanna Gaeltachta: Táscairí Dea-Chleachtas](#) chun tacú le hiarrachtaí na mbord bainistíochta agus pobail scoile.
- Leanfar le tacaíochtaí spriocdhírithre breise a sholáthar chun tacú le rannpháirtíocht scoileanna sa Scéim lena n-áirítear uaireanta tacaíochta don Ghaeilge, deontas d'acmhainní i nGaeilge, forbairt ghairmiúil leanúnach (FGL) agus cuairteanna/seisiúin chomhairleacha ón gCigireacht. Díreoidh na seisiúin chomhairleacha ach go háirithe ar fhianaise a bhailiú ar an dul chun cinn atá déanta ag scoileanna i bhfeidhmiú na gcritéar teangabhunaithe chun an tumoideachas a neartú. Déanfar samplaí de dhea-chleachtas sa tumoideachas a bhailiú agus a roinnt i gcomhar le scoileanna aonair.

Aguisíní leis an Imlitir seo:

Aguisín 1: Na critéir theangabhunaithe um aitheantas mar iar-bhunscoil Ghaeltachta.

Aguisín 2: Treoir chun an leas is éifeachtaí a bhaint as na huaireanta tacaíochta breise don Ghaeilge

2. Clár tacaíochta d'iar-bhunscoileanna sa Scéim (2022-2024)

Mar atá leagtha amach in Imlitreacha roimhe seo ar an Scéim, lena n-áirítear Imlitir 0013/2021 tá na hiar-bhunscoileanna atá páirteach sa Scéim agus ag obair chun na critéir theangabhunaithe a chomhlíonadh (Aguisín 1) incháilithe chun tacaíochtaí agus acmhainní breise a rochtain ar mhaithe leis an tumaideachas a neartú. Leanfar leis na tacaíochtaí breise a sholáthar d'iar-bhunscoileanna atá páirteach sa Scéim sna scoilbhlianta 2022/2023 agus 2023/2024, mar atá thíos:

- **Uaireanta breise do thacaíocht na Gaeilge:**

Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta – iar-bhunscoileanna	
Rollúchán iar-bhunscoile	Líon na n-uaireanta breise in aghaidh na seachtaine do thacaíocht na Gaeilge do na scoilbhlianta 2022/23 agus 2023/2024
< 150	7
150-300	9
>300	10

- Is chun tacú le riachtanais aitheanta na gcainteoirí dúchais agus na bhfoghlaimoirí Gaeilge amháin ar chóir na huaireanta breise do thacaíocht na Gaeilge a úsáid ionas go bhforbróidh agus go saibhreoidh siadsan a n-inniúlacht sa Ghaeilge, go háirithe a gcuid Gaeilge labhartha. Tá treoir bhreise in **Aguisín 2** chun an leas is éifeachtaí a bhaint as na huaireanta tacaíochta breise don Ghaeilge. Leanfar de mhonatóireacht ar úsáid na n-uaireanta seo le linn cuairteanna/seisiúin chomhairleacha na Cigireachta.
- Leithdháiltear na huaireanta breise do thacaíocht teanga na Gaeilge d'iar-bhunscoileanna ar an Sceideal Foirne. Beifear ag súil go ndéanfaidh scoileanna leithdháileadh na n-uaireanta tacaíochta teanga seo a bhainistiú go héifeachtach ionas go mbainfidh scoláirí atá ag foghlaim trí Ghaeilge an leas is mó astu. Ba chóir do scoileanna a chinntiú freisin go bhfuil na múinteoirí a roghnaítear do na poist seo cláraithe leis an gComhairle Mhúinteoireachta agus go bhfuil ardleibhéal inniúlachta sa Ghaeilge acu agus tuiscint mhaith acu ar an tumaideachas.
- De réir mar atá leagtha amach in Imlitir 0013/2021, má bhíonn iar-bhunscoil sa chás go mbíonn múinteoir de bhreis ar an gcuóta aici agus go mbronntar conradh tréimhse éiginnte (CTÉ) ar mhúinteoir mar thoradh ar leithdháileadh na scoile don Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta, déanfar na huaireanta CTÉ a fhritháireamh i gcoinne leithdháileadh an aitheantais Ghaeltachta.
- **Leithdháileadh deontais:** Íocfar deontas bliantúil de €1,200 in 2022 agus in 2023 le gach iar-bhunscoil atá páirteach sa Scéim chun acmhainní teagaisc Gaeilge a cheannach chun tacú le soláthar tumoideachais atá ar ardcháilíocht. Tá liosta acmhainní i nGaeilge ar fáil ó

láithreán gréasáin na Comhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG)
www.cogg.ie

Beidh sé de dhualgas ar scoileanna gach taifead ar chaiteachas a choimeád chun críche iniúchta de réir na nósanna imeachta don soláthar poiblí (féach soláthairtí ag an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe: Imlitir 0013/2014). Caithfidh údaráis scoileanna a dheimhniú freisin go sásaítear riachtanais na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe agus na Roinne Oideachais maidir le sócmhainní a sholáthar, a úsáid agus a dhiúscairt.

Tacaíocht ón gCigireacht: Beidh cuairteanna/seisiúin chomhairleacha á ndéanamh ag cigirí chun tacaíocht a sholáthar do scoileanna faoi na critéir theangabhunaithe a chur i bhfeidhm chun aitheantas mar scoil Ghaeltachta a bhaint amach. Cuirfidh siad eolas ar fáil don Roinn Oideachais freisin faoin dul chun cinn atá á dhéanamh ag scoileanna. I gcomhar le scoileanna, cuideoidh cigirí le samplaí de chleachtas nuálach bainteach le soláthar tumoideachais ar ardchaighdeán a aithint. Mar thoradh ar na cúinsí eisceachtúla a d'eascair ón bpaindéim dhomhanda, cuirfear seisiúin chomhairleacha ar líne ar fáil do scoileanna, nuair nach féidir cuairteanna aghaidh-ar-aghaidh a dhéanamh.

Tacaíocht don Fhorbairt Ghairmiúil Leanúnach (FGL): Cuirfidh COGG tacaíocht FGL ar fáil d'iar-bhunscoileanna atá páirteach sa Scéim agus tá rochtain ag na scoileanna seo ar FGL eile a sholáthraítear go náisiúnta mar is gnách. Leanfar le teaghlaim de sheimineáir ghréasáin chianfhoghlama agus le seisiúin aghaidh-ar-aghaidh a sholáthar (nuair is féidir agus de réir na dtreoirínte sláinte poiblí) ar mhaithe le tacú leis na riachtanais FGL atá ag teacht chun cinn agus an tumoideachas á chur i bhfeidhm ag scoileanna. Leanfaidh COGG ar aghaidh ag éascú deiseanna chun líonraí ar líne príomhoidí agus múinteoirí a fhorbairt mar mhodh chun dea-chleachtas a aithint agus a roinnt. Déanfar an FGL a sholáthar de réir na dtreoirínte sláinte poiblí a bheidh i bhfeidhm ag an am sin. Déanfar gach iarracht sábháilteacht agus cosaint na rannpháirtithe a chinntiú agus chun an cur isteach ar am teagmhála scoláirí-múinteoirí a íoslaghdú.

Más gá, agus de réir mar a bhíonn fáil ar acmhainní, beidh ionadaíocht ar fáil san scoilbhlianta 2022/23 agus 2023/24 tríd an gCóras Éileamh ar Líne (CÉL/OLCS) nó faoi bhainistíocht an Bhoird Oideachais agus Oilúna (BOO) ábhartha, d'uasmhéid dhá lá, do bheirt mhúinteoirí i scoileanna atá rannpháirteach sa Scéim, freastal ar sheimineáir/cheardlanna COGG. Is féidir na laethanta seo a éileamh ón OLCS trí na roghanna seo a leanas a roghnú: *Forbairt Ghairmiúil Leanúnach/Gníomhaíochtaí Gairmiúla - Polasaí don Oideachas Gaeltachta.*

Cuirfidh COGG na sonraí ar fáil maidir le pleananna FGL do scoileanna atá páirteach sa Scéim. Ina theannta sin, féadfaidh gach scoil sa Scéim iarratas a chur chuig [An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí](#) (SFGM) agus [An tSraith Shóisearach do Mhúinteoirí](#) (SSM) do thacaíocht shaincheaptha scoile i ngach réimse den teagasc, den fhoghlaim agus den fhéinmheastóireacht scoile.

Tairseach gréasáin COGG: Leanfar ar aghaidh ag forbairt acmhainní teanga d'earnálacha na Gaeltachta agus na Gaelscolaíochta. Beidh tairseach gréasáin COGG, [An Tairseach](#), a sheolfar le linn 2022, nasctha le Scoilnet agus le suíomhanna gréasáin ábhartha agus tacóidh sé le pleanáil scoile uile, teagasc, foghlaim agus measúnú. Cuirfear gach scoil Ghaeltachta ar an eolas faoin raon acmhainní teagasc agus foghlama Gaeilge atá ar fáil ar an tairseach. Cuirfear tacaíocht ar fáil do scoileanna faoin tslí leis na hacmhainní ar líne a rochtain agus a úsáid, mar aon leis an mbealach chun a n-acmhainní féin a fhorbairt agus a roinnt ar an tairseach.

An tionscadal ríomh-Mhol: Leanfar le cur i bhfeidhm an tionscadail ríomh-Mhol sna scoilbhlianta 2022/23 agus 2023/24 chun cur le raon rogha ábhar na sraithe sinsearaí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge do scoláirí in iar-bhunscoileanna Gaeltachta. Fuarthas amach sa Mheastóireacht Neamhspleách ar Thionscadal Píolótach an r-Mhoil Ghaeltachta d'Fhisic na hArdteistiméireachta, a rinne an Chigireacht Oideachais agus Oiliúna, go raibh an r-Mhol oiriúnach chun na críche seo agus go bhféadfaí é a mhéadú agus a leathnú chuig grúpaí beaga de scoláirí na sraithe sinsearaí i scoileanna eile. Cuirfear an dara hábhar Ardteistiméireachta – an Cheimic - ar fáil tríd an ríomh-Mhol ó mhí Mheán Fómhair 2022. Leanfar le hacmhainní breise a chur ar fáil d'acmhainní teicneolaíochta digití, agus do shocruithe teagaisc agus maoirseachta d'fhonn tacú le cur i bhfeidhm an tionscadal ríomh-Mhol sna scoilbhlianta 2022/23 agus 2023/24.

Forás: Tá meastóireacht á dhéanamh ar an gClár forbartha Teanga, Forás, atá á á phíolótú faoi láthair in dhá iar-bhunscoil, chun a thionchar a mheas agus chun bonn eolais a thabhairt dá fhorbairt amach anseo. Is éard atá i gceist leis an gclár píolótach seo ná coibhéis múinteora lánaimseartha breise amháin a leithdháileadh ar gach ceann den dá scoil. Is é cuspóir an chláir Forás ná tacú, thar thréimhse idirthréimhse, le scoláirí na sraithe sóisearaí ar léir go bhfuil gá acu lena scileanna Gaeilge a fhorbairt le gur féidir leo leas a bhaint as an gcuraclam trí mheán na Gaeilge.

Naisc leis an bróiseas pleanála teanga: Tá Treoir do Scoileanna Gaeltachta: Comhpháirtíocht leis an bpobal chun úsáid na Gaeilge a chur chun cinn forbartha ag an Roinn Oideachais i gcomhar leis an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus na Meán, Údarás na Gaeltachta, COGG, Gaeloideachas agus gníomhaireachtaí ábhartha eile. Cuireann an treoir seo, a foilsíodh i mí an Mheithimh 2021, comhairle phraiticiúil ar fáil ar an mbealach is fearr le naisc, gafacht agus rannpháirtíocht a neartú idir bainistíocht na scoile, pobal iomlán na scoile agus an coiste pleanála teanga áitiúil.

Oideachas Speisialta i Suíomhanna Tumoideachais: Is mar thaca le cur i bhfeidhm Treoirínte d'Iar-bhunscoileanna (Aguisín 4): Ag Tacú le Scolairí i Scoileanna Príomhshrutha a bhfuil Riachtanais Speisialta Oideachais acu atá taighde ar bun, arna choimisiúnú ag COGG, a fheidhmneoidh mar bhonn eolais d'fhorbairt Treoir do scoileanna Gaeltachta ar oideachas speisialta i suíomhanna tumoideachais Gaeilge.

Eiseamláirí dea-chleachtas a roinnt: Cuirfear pleananna chun cinn in 2022-2024 chun samplaí de chleachtas nuálach sa tumoideachas a aithint agus a roinnt i scoileanna atá rannpháirteach sa Scéim. Roinnfear tuilleadh sonraí leis na scoileanna sa Scéim in am trátha.

3. Gníomhpleanáil ar bhonn scoile uile chun an tumoideachas a threisiú

Cuireann an fhéinmheastóireacht scoile ar chumas scoileanna páirt a ghlacadh i bpróiseas gníomhpleanála timthriallach lena n-áirítear athbhreithniú rialta. Mar chuid den phróiseas gníomhpleanála feabhsúcháin, ba chóir fianaise a bhailiú, breithmheasanna a dhéanamh, spriocanna sainiúla a aithint, gníomhaíochtaí a chur i bhfeidhm, monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn na spriocanna, agus spriocanna nua a leagan amach chun cáilíocht an tumoideachais i scoileanna a threisiú.

Caitfidh scoileanna atá páirteach sa chlár DEIS (Comhionannas Deiseanna a Sholáthar i Scoileanna) agus sa Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta leanúint le spriocanna agus gníomhaíochtaí a aithint, a athbhreithniú agus a choinneáil i ndoiciméad gníomhpleanála onair ar leith a bhfuil lipéad soiléir air. Ba chóir na spriocanna agus na gníomhaíochtaí

teangabhunaithe do théamaí DEIS¹ mar aon le haon réimse/í tosaíochta FMS eile a chuimsiú faoi na fotheidil ábhartha sa ghníomhphlean ar mhaithe le monatóireacht ar dhul chun cinn agus forbairt a éascú.

Ba chóir do scoileanna achoimre ghairid ar thuairisc fhéinmheastóireachta na scoile agus ar phlean feabhsúcháin na scoile a roinnt le pobal na scoile go bliantúil.

4. Staidéar Taighde agus Meastóireachta ar an Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta

Leanfaidh an Foras Taighde ar Oideachas (FTO) leis an Staidéar Taighde agus Meastóireachta ar an Scéim i gcomhar leis an Aonad um Oideachas Gaeltachta agus le Cigireacht na Roinne Oideachais in 2022-2024. Is é cuspóir an staidéir taighde ná tionchar na Scéime ar an soláthar oideachais trí mheán na Gaeilge a mheas agus iniúchadh a dhéanamh ar conas atá scoileanna ag bainistiú na gcritéar teangabhunaithe a chomhlíonadh chun aitheantas mar scoil Ghaeltachta a bhaint amach. Spreagann agus cothaíonn rannpháirtíocht sa Scéim naisc fhiúntacha idir pobal na scoile agus na coistí pleanála teanga áitiúla ar mhaithe le húsáid na Gaeilge a leathnú i bpobail Ghaeltachta.

Foilsíodh Tuarascáil tosaigh ar [Scoileanna Cás-staidéir atá rannpháirteach sa Scéim Aitheantais Gaeltachta](#) i mí Mheán Fómhair 2021. Tugann na cás-staidéir seo, a rinneadh i dhá bhunscoil déag agus seacht n-iar-bhunscoil, léargas cuimsitheach ar nuálaíochtaí agus dea-chleachtais na scoileanna féin agus ar a gcuid foghlama go dtí seo. Aithnítear comhoibriú agus rannpháirtíocht leanúnach na scoileanna sa taighde seo.

Tá an FTO ag déanamh taighde ar ghnóthachtáil scoláirí agus ar thuairimí tuismitheoirí, scoláirí, múinteoirí agus príomhoidí scoileanna atá rannpháirteach sa Scéim. Foilseofar tuarascáil ar thorthaí an taighde seo in 2022/23.

5. Próiseas Deimhnithe d'Aitheantas mar Scoil Ghaeltachta

Cuirfear próiseas deimhnithe d'aitheantas mar scoil Ghaeltachta i bhfeidhm sa tréimhse ó Dheireadh Fómhair 2022 go 2024. Beidh an próiseas á mhaoirsiú ag an Aonad um Oideachas Gaeltachta i gcomhar le Cigireacht na Roinne agus le tacaíocht ó COGG. Cuirfear san áireamh sa phróiseas deimhnithe a chuirfear i bhfeidhm aiseolas a fuarthas ó eagraíochtaí ábhartha, lena n-áirítear an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán (RTCEGSM), Údarás na Gaeltachta, An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG) agus baill eile den Choiste Comhairleach um Polasaí um Oideachas Gaeltachta. Cuirfear tuilleadh sonraí ar fheidhmiú an phróisis seo ar fáil i dTreoir d'Iar-bhunscoileanna, a eiseofar chuig scoileanna in earrach 2022.

6. Eolas Breise/Ceisteanna Coitianta

Beidh rannpháirtíocht leanúnach scoileanna sa Scéim ag brath ar choinníollacha na hmlitreach seo, agus aon imlitreacha eile a bhaineann leis an Scéim, a shásamh. Más é cinneadh na Roinne, ag aon am, nach bhfuil coinníollacha na Scéime á gcomhlíonadh, coimeádtar an ceart scoil a bhaint den Scéim. Má bhítear míshásta le cinneadh na Roinne maidir le haon ghné ar leith de riar na Scéime, déanfaidh painéal neamhspleách achomharc é a mheas.

¹ **Plean DEIS 2017 - Na Téamaí:** tinreamh, coinneáil, litearthacht agus uimhearthacht, ceannaireacht, folláine, forbairt ghairmiúil leanúnach (FGL), aistriú, comhpháirtíocht le tuismitheoirí, comhpháirtíocht le scoileanna eile, soláthraí oideachasúla agus gníomhaireachtaí seachtracha, agus torthaí acadúla.

Tá eolas breise faoin Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta agus faoin bPolasaí don Oideachas Gaeltachta 2017-2022 le fáil ar gov.ie.

Ba chóir fiosruithe maidir le feidhmiú na Scéime agus/nó an Pholasaí a sheoladh ar ríomhphost chuig aog@education.gov.ie

Muireann Tóibín

An tAonad um Oideachas Gaeltachta, An Roinn Oideachais

26 Aibreán 2022

Iarrtar ar phríomhoidí iar-bhunscoileanna i limistéir pleanála teanga Ghaeltachta aird gach comhalta uile den bhord bainistíochta/bhord oideachais agus oiliúna, na múinteoirí (lena n-áirítear iad siúd atá ar chead neamhláithreachta), pátrún na scoile, na foirne coimhdí, na dtuismitheoirí/gcaomhnóirí agus an phobail scoile áitiúil, a dhíriú ar an Imlitir seo.

Tá fáil ar an imlitir seo ar shuíomh gréasáin www.gov.ie.

Aguisín 1

Na critéir theangabhunaithe don aitheantas mar iar-bhunscoil Ghaeltachta: Féinmhonatóireacht ar dhul chun cinn na scoile i leith na gcritéar teangabhunaithe chun an tumoideachas a neartú

	Na critéir theangabhunaithe d'iar-bhunscoil Ghaeltachta	1	2	3	4
		le cur i bhfeidhm	dul chun cinn déanta	á chur i bhfeidhm	curtha i bhfeidhm
1	Leathnú ar an bhfáil ar churaclam a bhfuil cur chuige lántumtha aige , áit a múinfeadh gach réimse foghlama, seachas an Béarla agus Nuatheangacha lasachta (NTI) eile, trí Ghaeilge.				
2	Eispéiris oideachais ardchaighdeán trí Ghaeilge a sholáthar do na daltaí uile agus aird ar leith a dhíriú ar riachtanais teanga idirdhealaithe na gcainteoirí dúchais Gaeilge ² chomh maith le foghlaim Gaeilge				
3	Plean gníomhaíochta feabhsúcháin scoile uile a fhorbairt: a) a léireoidh an chaoi ina gcinnteoidh an scoil úsáid na Gaeilge mar theanga na cumarsáide, an teagasc agus an tsóisialaithe laistigh den scoil agus b) a dhéanfaidh na buntáistí a bhaineann le foghlaim na Gaeilge agus foghlaim trí Ghaeilge a chur in iúl agus a chur chun cinn i measc phobal na scoile (príomhoide, foireann, daltaí, tuismitheoirí agus bord bainistíochta)	a)			
		b)			
4	Athbhreithniú a dhéanamh ar cháilíocht an tsoláthair oideachais trí Ghaeilge chun feabhsúchán leanúnach a chinntiú tríd an bpróiseas féinmheastóireachta scoile (FMS)				
5	An tSonraíocht T1³ don Ghaeilge a chur i bhfeidhm sa tSraith Shóisearach				
6	Acmhainní Gaeilge a úsáid chun tacú le teagasc na réimsí curaclaim uile trí Ghaeilge sna ranganna uile, seachas don Bhéarla agus Nuatheangacha lasachta (NTI) eile				
7	Gníomhaíochtaí curaclaim, gníomhaíochtaí comhchuraclaim agus gníomhaíochtaí seachchuraclaim (más ann dóibh) a sholáthar trí Ghaeilge				
8	Tacú lena bpobal scoile sa phróiseas pleanála teanga (faoi Acht na Gaeltachta, 2012) trí chuidiú le húsáid agus cothú na Gaeilge sa scoil agus sa phobal áitiúil Gaeltachta				

² Sainmhíneadh cainteoir dúchais Gaeilge mar leanbh a thógtar trí Ghaeilge i bpobal Gaeilge ina labhraíonn a t(h)uismitheoirí Gaeilge mar príomhtheanga chumarsáide sa bhaile, agus go ndeirtear amhlaidh nuair a chláraítear ar scoil é/í (Polasaí don Oideachas Gaeltachta 2017-2022, Ich 11).

³ Tagraíonn T1 don Ghaeilge mar príomhtheanga na scoile i dtaca le teagasc agus foghlaim, agus cumarsáid i ngnóthaí oifigiúla, riaracháin, siamsaíochta agus caitheamh aimsire.

9	Tús áite d'úsáid na Gaeilge sa chumarsáid le tuismitheoirí, leis an bpobal áitiúil agus le páirtithe eile				
10	Naisc theanga agus chultúrtha atá úsáideach agus chun tairbhe an dá thaobh a bhunú le bunscoileanna agus/nó iar-bhunscoileanna áitiúla a fheidhmíonn trí Ghaeilge trí úsáid a bhaint as teicneolaíocht dhigiteach agus deiseanna foghlama ar líne agus foghlama cumaisc.				
11	Gach iarracht foireann teagaisc agus foireann choimhdeach a earcú atá líofa sa Ghaeilge, agus a bhfuil eolas agus tuiscint acu ar an gcleachtas oideolaíoch a bhaineann le teagasc trí Ghaeilge chomh maith le tuiscint ar dhinimic teanga agus cultúrtha na Gaeltachta.				

Aguisín 2

Treoir chun an leas is éifeachtaí a bhaint as na huaireanta tacaíochta breise don Ghaeilge

Ag leibhéal na bainistíochta scoile

- Ba chóir don bhord bainistíochta agus d'fhoireann bainistíochta na scoile monatóireacht leanúnach a dhéanamh ar an gcaoi a dtéann úsáid na n-uaireanta teanga breise don Ghaeilge chun tairbhe na foghlama do scoláirí. Ba chóir athbhreithniú tráthrialta a dhéanamh ar éifeachtacht an tsoláthair tríd an bpróiseas féinmheastóireachta scoile.
- Tá gá le comhoibriú, ag gach leibhéal d'fheidhmniú na scoile, chun ról agus freagrachtaí na múinteoirí ábhar, na múinteoirí Gaeilge, na múinteoirí oideachais speisialta, an múinteoir tacaíochta don Ghaeilge agus an cúntóir teanga a aontú ionas gur féidir tacú le riachtanais idirdhealaithe teanga na scoláirí.

Pleanáil don teagasc agus don mheasúnú i gcomhar le múinteoirí ábhair

- Ba chóir measúnú foirmitheach agus suimitheach a dhéanamh ar inniúlacht teanga na scoláirí sa Ghaeilge chun monatóireacht a dhéanamh ar a ndul chun cinn, agus é seo a dhéanamh i gcomhar leis na múinteoirí ábhartha eile agus leis an gcúntóir teanga.
- Mar chuid de phlean feabhsúcháin na scoile, ba chóir don scoil leas a bhaint as na torthaí measúnaithe is déanaí chun riachtanais foghlama teanga na scoláirí a aithint. Cabhróidh sé seo leis na múinteoirí uile tuiscint níos cuimsithí a fháil ar riachtanais teanga na scoláirí, agus idirghabhálacha chun freastal ar a dtosaíochtaí teanga, a phleanáil dá réir.
- Ba cheart taifid shoiléire a choinneáil ar dhul chun cinn gach scoláire sa Ghaeilge mar threoir don teagasc agus don fhoghlaim, agus an t-eolas ábhartha a roinnt le tuismitheoirí, de réir mar is cuí.
- Tá an-tábhacht ag baint le feacht na scoláirí mar fhoghlaiméirí teanga a fhorbairt tríd an bpróiseas measúnaithe agus bheadh tairbhe le scileanna féinmheasúnaithe agus piarmheasúnaithe na scoláirí a fhorbairt.
- Moltar na scoláirí a chumasú dialann teanga/loga foghlama a fhorbairt, a léiríonn a n-inniúlacht teanga agus a ndul chun cinn, ionas gur féidir leo úinéireacht a ghlacadh ar a ndul chun cinn féin sa teanga agus ar a n-aistear foghlama.
- Chun cur lena neamhspleáchas mar fhoghlaiméirí, moltar na scoláirí a chumasú loga foghlama teanga a fhorbairt, ina bhféadfaidís féinmheastóireacht chriticiúil a dhéanamh ar a n-aistear foghlama. D'fhéadfaí an dialann a dhearadh i slí a léireodh na spriocanna foghlama inmhianaithe, na spriocanna a baineadh amach agus na heispéiris foghlama a chruthaigh dúshlánach don scoláire ar a aistear foghlama teanga.

Ag leibhéal an ranga

- Is gá an teanga acadúil agus an tsaintearmaíocht a ghabhann leis na hábhair éagsúla a mhúineadh do scoláirí. Ba chóir deiseanna rialta a sholáthar dóibh an téarmaíocht nua a chleachtadh agus a shealbhú ar bhealaí atá cruthaitheach agus nuálach.
- Is foinse shaibhir iad na cainteoirí dúchais chun cumas teanga na scoláirí uile a neartú. Ba chóir tógáil ar inniúlacht teanga na gcainteoirí siúd freisin agus cur lena saibhreas teanga trí ghníomhaíochtaí i ngrúpaí agus tríd an gcomhtheagasc.
- Moltar úsáid a bhaint as straitéisí teagaisc difreáilte, ceistiúchán, cluichí agus tascanna cumarsáide. Cuidíonn ionchur saibhrithe teanga ón múinteoir agus rannpháirtíocht i dtascanna (ar nós obair thionscadail, rólimirt, drámaíocht, plé agus an chomharfhoghlaim) le scoláirí spriocstruchtúir na teanga a aithint agus a ionramháil. Cuireann sé seo go mór lena bhféinmhuinín i labhairt na Gaeilge.
- Is féidir rannpháirtíocht na scoláirí a spreagadh agus a scileanna teanga a fhorbairt trí úsáid a bhaint as an teicneolaíocht dhigiteach agus naisc dhigiteacha, bíodh scoláirí ar scoil nó sa bhaile.
- Ba chóir leas a bhaint as an litríocht chun scileanna scríbhneoireachta agus léitheoireachta scoláirí chomh maith lena saibhreas, cruinneas, feacht agus cruthaitheacht teanga a fhorbairt ar bhonn comhtháite, de réir mar atá leagtha amach i Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí agus i siollabas Gaeilge na hArdeistiméireachta.

- Tá sé fíorthábhachtach go soláthrófaí ábhar leathan léitheoireachta agus litríochta sa Ghaeilge do scoláirí a chlúdaíonn réimse leathan seánraí, litríocht áitiúil agus bhéil san áireamh, agus a oireann dá réimsí spéise, dá n-aois agus dá gcumas sa teanga.
- Ba cheart aird na scoláirí a dhíriú ar chainteoirí sa cheantar agus lasmuigh de ar fhoinsí dílse de shaíocht agus saibhreas na Gaeilge iad. Ba chóir deiseanna a thapú cuireadh a thabhairt dóibh siúd teacht chun na scoile mar aoichainteoirí chun na scoláirí a spreagadh bheith mórtasach as an teanga agus as an gcultúr.

Lasmuigh den rang

- Is trí rannpháirtíocht in imeachtaí teanga agus cultúrtha a threisítear inspreagthacht, inniúlacht teanga agus féiniúlacht na scoláirí mar chainteoirí Gaeilge agus mar bhaill dá bpobal teanga féin agus lasmuigh de. I measc na ngníomhaíochtaí seo, tá comórtais nó féilte liteartha, fiontraíochta, iriseoireachta, díospóireachta, ealaíona agus spóirt chomh maith le rannpháirtíocht i ngluaiseachtaí Gaeilge agus líonraí le scoláirí ó scoileanna lán-Ghaeilge T1 eile.